

ГАДЫНЛАР ВӘ
ЗОРАКЫЛЫГ

WOMEN AND
VIOLENCE

ЖЕНЩИНЫ И
НАСИЛИЕ

“Ҷендер Инкишафда”

Гуруму

ГАДЫНЛАР ВӘ ЗОРАКЫЛЫГ

Һәрби мунтағиплар заманы зоракыныг
Мәһһәт зоракылыгы

Бакы - 2000

Бу китаб «Гадындлар вә зоракылыг» китабчасынын тамамланмыш нәширидир. Биринчи китаб «Шәфәг» тәшәббүс групунун БМТ ИП Чендер ләйһәси үзрә апарычы тиләт тәдгигатын нәтижәләри асасында нәшр едилмишидир. 1999-чу илдә бу груп Әдлийә Назирлијәндә «Симметрија» Азәрбајчан Чендер Ассоциасијасы кими гејдијјатдан кечмишидир. Китабчанын илк нәшри ичтимаијјәтдә бу проблемә гаршы бәјүк мараг ојатды, апарылан тәдгигатлар гадындлар гаршы тәтбиг едилән зоракылыгын бир чох форма вә аспектләри илә јанашы чәмијјәтдә белә һалларын профилактикасы вә арадан галдырылмасы мәсәләсиндә мөвчуд олан тәләбатлары да үзә чыхарды.

Пекин платформасына көрә, һәрби мунагишәләр заманы баш аерән зоракылыглар зоракылыгын ән дәншәтли нәвләриндән сајылып, Ермәни һәрби бирләшмәләринин Азәрбајчан әразиләрини ишғалы заманы зоракылыга мә'руз галмыш гадын вә ушаглар индијә гәдәр дә бунун нәтижәләриндән әзијјәт чәкирләр. Һазыркы нәшрин хусуси бир фәсли бу проблемә һәср олунуб.

«Симметрија» Азәрбајчан Чендер Ассоциасијасы гадындлар гаршы зоракылыг проблемини галдырмагда вә ичтимаијјәтин диггәтиши бу мәсәләјә јөнәлтмәкдә јарадычы имканлара көрә БМТ ИП Чендер ләйһәсинин координатору Рә'на Ибраһимбәјова хусуси тәшәккүрүнү билдирир.

ҺӘРБИ МУНАГИШӘЛӘР ЗАМАНЫ ЗОРАКЫЛЫГ

«Һәрби мунагишә зоналарында гадындларын һуғуғларынын позулмасы бејнәлхалг һуғуғун инсан һуғуғлары вә ичтимаи һуғуғ сәһәсиндәки тәмәл принципләринин позулмасыдыр».

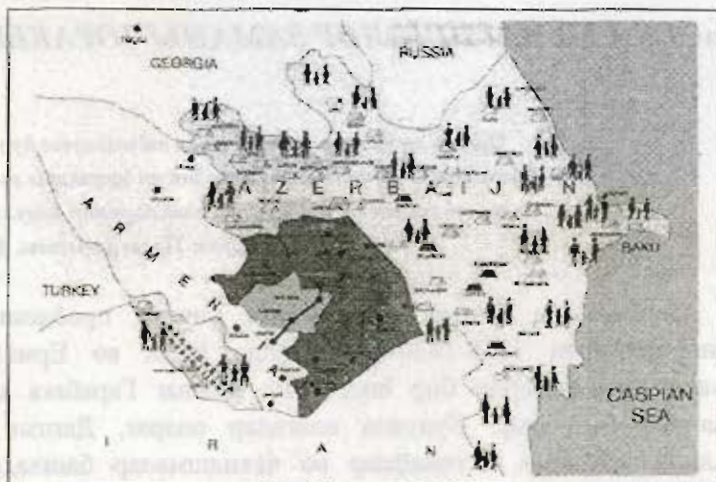
(Пекин Фәалијәт Платформасы, Мәддә 131)

Азәрбајчаяда гачтын вә мәчбури көчкүн проблемини Русија Империясынын 1828-1830-чу илләрдә Иран вә Ермәнистанда јаттајан ермәниләрини бир һиссәсини Дағлыг Гарабага көчүрдүју замандан башлајыр. Бунуша әлағәдар олараг, Дағлыг Гарабаг әһалиси арасында ихтилафлар вә чахнашмалар башлады, јерли әһали ја тырышды, ја да өлкәнин мүхтәлиф јерләринә көчмәјә мәчбур олду. 1948-1953-чү илләрдә 100 миндән чох азәрбајчанлы Ермәнистандан говулараг Азәрбајчан әразисиндә мәскуниланды. Совет Иттифагынын дағдылмасы дөврүнә тәсалүф едән 1988-1989-чу илләрдә Ермәнистандан даһа 230.000 азәрбајчанлы говулду. Кечмиш Совет Иттифагы әразисиндә баш вермиш етник мунагишәләр она кәтириб чыхарды ки, Орта Асијадан гачмыш 50.000 ахыска түркү дә Азәрбајчана пәнаһ кәтирди.

1990-1994-чү илләрдә Ермәнистан силаһлы гүвәләри Азәрбајчан үзәринә һүчума кечәрәк 17.300 км² әразини (14 рајон вә 834 кәнд) ишғал етдиләр, 700.000 азәрбајчанлы Дағлыг Гарабагдан вә өтраф рајонлардан говулду вә онларын сели хатырладан ахыны бүтүн республиканы бүрдү.

Гарабаг мунагишәси вә Гарабагөтрафы әразиләрини ермәни силаһлы бирләшмәләри тәрәфиндән ишғалы она кәтириб чыхарды ки, өлкәдә јени сосиал тәбәгә - гачтынлар вә мәчбури көчкүнләр мејдана кәлди.

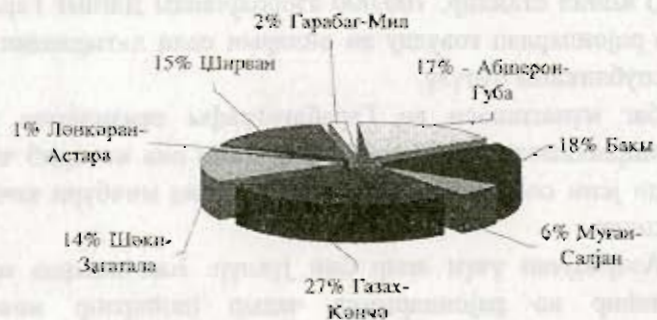
Бу, Азәрбајчан үчүн ағыр бир јүклүр. Һал-һазырда өлкәнин бүтүн шәһәр вә рајонларында чалыр шәһәрләр мөвчудлур. Ашағыдакы хәритәдә гачтынларын Азәрбајчан әразисиндә нечә јерләшдикләри кәстәрилиб.

Гадын və ушаглар гачгын və мөчбури көчкүшлөрүн 2/3 һиссәсини (даһа һәссас) тәшкил едирләр. Ошларын 28,7% - гачгын, 71,3%-и исә мөчбури көчкүшлөрдир.

Ашагыдакы диаграмлар гачгын və мөчбури көчкүн гадышларын Азәрбајҗанын рајонлары үзрә нечә пайландыларышы көстөрир.

Гачгын гадышлар

Мөчбури көчкүн гадышлар

Инсан төчәвүзкарларылығынын мәнәви баһымдан гауниләшмиш һөвү олан мұһарибә вә һәрби мұнағишәләр зоракылығыдан һәрби тактика кими истифадә едир вә онун ән ијрәнч формаларыны нү-мәјиш етдирир. Зоракылығыдан динч әһалинин мәһви кими истифадә олуур, ләкин буну ән чәх гадышлар вә ушаглар, хусусилә дә јеткинлик јашына чатмамыш гызлар өз үзәрләриндә һисс едирләр.

Һәрби мұнағишә зоналарында олан гадышлара гарыш төрәдиләл зоракылыг актлары, о чүмләдәл мұптәзәм зорлама, чинси әсарәт, мөчбури һамиләлик, терроризм, ишкәнчә, киров көтүрмә гадыш һүгүтларынын тапдалаимасыдыр. "Һәрби мұнағишә зоналарындакы гадышларын һүгүтларынын позумасы бәрјәлхалг һүгүтуп инсан һүгүтлары вә ичтимаи һүгүт сәһәсиндәки төмәл принципләринин позумасыдыр" (Гадышларын вәзијјәти үзрә Пекин конфрансы. Маддә 131)

Киров көтүрмә јендәнтурмадан сонракы дөврдә МДБ әра-зисиндә кенити јәјылдыш зоракылыг формаларындаи биринә чев-риллит. Һәрби мұнағишәләр баш верән зоналарда бу тәһлүкә ишә ән чәх гадышлар вә ушаглар үзләшдиләр. Һәрби әсирләр вә кировлар үзрә Хусуси Республика Комиссиясынын вердији мәлумата кәрә, һал-һазырда 347 гадын вә 69 ушаг ермәниләр тәрәфиндәл киров

сахланылып. Онларын ахтарышы, мүəјјөнлəшдиримəси вə кери гəјтарылмасы истигамəтиндə фəəл иш апарылса да, бу сəһədə жалпыз минимал прəпəтəјимə пəил олунуб. 1995-чи илдə гəлын вə ушаг кировларын азад едилмəси гəгында БМТ-нин гəгнамəси гəбул едилсə дə, бу мəсəлə индijə гəдər ачыг гəлыб.

Һəрби мұнағишəлəр заманы гəдышларын һүгүтларынн гəрунмасы мұһарибə вахты мұлки əһалиния гəрунмасы гəгында 1949-чу ил Ченеврə Конвенсиясы вə она əлауə олунмуш протоколларла тəмин олунур. Һəмин протоколларла дејийир ки, гəдышлар онларын намусуну һədəф олан һər чүр тəчəвүздən, о чүмлədən дə зорланмагдан, фəишəлијə сүрүклəймəкдən вə ја мənəвијатларына јөнəлмиш бүтүн дикər тəчəвүз формаларындан гəрунмалыдырлар. Лакин сон ониллијин керчəкликлəri өлкəлəрин бир чохунун бəјнəлхалг һүгүт нормаларына əмəл етмəдиклəринн кəстəрир. Дејилəнлər Азəрбajчанда һəјатə кечирдиклəri һəрби əмəлијатлар заманы динч əһалијə гаршы бүтүн јолверилмəз зоракылыг методларындан истифадə едən тəчəвүзкар өикə Ермənистана да аидлир.

Һəрби мұнағишə дəврүндə гəдышлара гаршы зоракылыгдан онларын доғма јурд-јуваларындан сыхылдырылып чыхарылмасы тактикасы кими истифадə олунмушдур. Гəдышлар əсəсли горху үзүндən өз евлəринн тəрк етмəк мəчбуријјəтиндə гəлмышлар. Бу-нунла белə, гəдышлар һəтта јолла вə јерлəшдиклəri јерлəрдə, мəсə-лən, чадыр шəһəрчиклəриндə дə зоракылыг вə истисмара мəруз гəлырлар. Гəгын вə мəчбури кəчкүн гəдышлара гаршы зоракылыг рискинн артмасына сəбəб олан бир нечə амил мəвчуддур. Булар социал амиллəрдир вə бура итисадн проблемлər, əнəвəи социал мұдағиə механизмлəринн сүгүтү, гəгын кишилəрдəки психолоғи натаразлыг, кишилəрин гəдын вə гызлара гаршы һөрмəтсизлији вə һөрəкəтлəринə һəким ола билимəмəлəri дахиллир.

Дикər амил гəгын дүшəркəлəri вə чадыр шəһəрчиклəринн јерлəшдиклəri чоғрафи мəканлардыр. Бу јерлəрдə һəјат шəранти ағырдыр, гəдышларын кишилəрдən асылылыгы онларын истисмарына кəтириб чыхарыр. Гəгын вə мəчбури кəчкүн

гəдышларын зəиф мұдағиəси, ганунсузлуг вə зоракылыг едəшлəринн чəзаландырылмамасы да бу риски артыран амиллəрдəнлир.

Гəгын дүшəркəлəri вə чадыр шəһəрчиклəриндə јашəјан гəдышларын мəруз гəдышлары зоракылыг чинəsi, физики вə психолоғи хəрактеринн ола билər (тəһгир, һədə, дəјмə, һүчүм, зорлама, гəдын алверн кими).

Доғрудур, Азəрбajчанда гəдышларын, хүсусилə гəгын вə мəч-бури кəчкүн гəдышларын һүгүт-мұһағиғə оргəнлары нұмəјəндəлəri тəрəфиндən зоракылыг мəруз гəлмалары гəјдə алышмајыб, бутунла белə, бу сəһəнин тəдғигатə ертијачы вəр.

Чинəsi зоракылыгын ағыр нəтичəлəri арасында гəдышларын репродуктив сағламлыгынын позулмасы, онларын чинəsi јолла кəчən хəстəликлəрə (HIV, AIDS вə с.) јолухмалары, арзу олунмаз һамилə-ликлər вə репродуктив сфераја анд олан мұхтəлиф позунтулар вəр.

Гəдышлара гаршы тəтбиг олунан зоракылыг ону мənəви чəһəтдən сындырыр, шəхсијјəт кими физики вə исихи бүтəлүјүнү мəһв едир.

Азəрбajчанда гəгын вə мəчбури кəчкүн гəдышлара гаршы јол верилтən зоракылыг фəктларыны ашкар етмəк мəғсəдилə тəдғигат-лар апарылмајыб. Лакин бир чох өлкəлəринн тəчрүбəsi кəстəрир ки, һəm һəрби мұнағишə заманы, һəm дə олун нəтичəлəриннн һисс едиллији дəврлəрдə бу проблем вə һər јердə вə һəмишə олуб.

Зоракылыг мəруз гəлмыш гəгын вə мəчбури кəчкүн гəдыш-ларын психолоғи реабилитасиясы истигамəтиндə кениш иш ала-рылмасы, онларын һүгүтларынын мұдағиəсиннн тəмин едилмəsi, бу гəдышларын өз һүгүтлары илə таныш едилмəsi, елчə дə онларын зоракылыгдан гəрунмасы мəғсəдилə тəдбирлər кəрүлмəsi зəрури-дир.

Азəрбajчан һəкүмəти гəгын вə мəчбури кəчкүн шəхслəрə бəјүк литəт кəстəрир.

1989-1999-чу иллər арасында Республика һəкүмəти тəрəфиндən онларын вəзијјəтиннн тəнзимлəјən 110 сəнəd гəбул олунду. 1992-чи илдə исə, онун јəни варианты (дүзəлишлəрлə) гəбул едилди. 1999-чу

илдә һәмчинин “Мәчбури көчкүләрин сәсиал мүдәфиәсинин күчләндирилмәси һаттында ганун” да гәбул едилди.

1998-чи илдә гачтын вә мәчбури көчкүләрин проблемләринин һәлли үзрә дәвләт програмы гәбул едилди. Бу програма әсасән өлкәдәки бүтүн дәвләт тәшкيلاتлары гачтын вә мәчбури көчкүләрә әл тутмуг мәгсәдилә хусути фәалијјәт көстәрәчәк. Програм өлкә Президенти тәрәфицән имзаланып вә ичрасы мәчбуридир.

МӘИШӘТ ЗОРАКЫЛЫҒЫ

“Тадынлара мүнәсибәтдә зоракылыг бәрәбәрлик, инкишаф вә сүть мәгсәдләринә наил олунмасы јолунда мансәләрдән биридир”.

(Пеккин Фәалијјәт Платформасы. Маддә 112)

Бәшәријјәт мөвчуд олдугу тарих әрзиндә даим зоракылыға мә’руз гәлимышдыр. Зоракылыг чәмијјәтдә вә аиләдә баш вермәклә глобал өлчүдә (мұһарибәләр, дәвләтләрасы мүнәтишәләр) вә фәрди-сәсиал формаларда тәзакүр едир.

1970-чи илдә Парисдә ЈУНЕСКО-нун тәшкил етдији конفرансда көркәмли физиолог Хосе Делгадо өзүнүн парлаг експериментләринә әсасланмагла, инамла билдирди ки, јахын беш ил әрзиндә биз тәчәвүзкар дәврәнишын мұәличәси саһәсиндә ингилабын шаһиди олачагыз. Бу, мұхтәлиф јолхучу хәстәликләрин антибиотикләрлә мұәличәсини хатырладан бир һал олачагдыр. Бу конفرансын дикәр иштиракчысы-профессор Барчлоу, һәмчинин, белә һесаб едирли ки, бәшәријјәт, нәһәјәт ки, үмүмдүја әмәкдәшлығына үмид бәсләмәк үчүн кәр чүр әсәслара маликдир вә јалпыз бир нечә аддым атмаг лазымдыр ки, мұһарибәләр инсанлар арасындакы үнсирјјәтин һәдсиз көһнәлмиш бир үсулуна чеврилмиш олсун. Лакин о, бу аддымларын атылмасы үчүн ики вә ја үч әср вахт ајырырды. Бу күн бир шәј дә ајдындыр: өтән 30 ил мүддәтиндә планетдә тәчәвүз вә онун нәтичәси олан зоракылыг һәйкәли азалмамыш, әксинә, рәңкарәңк формалар кәсб етмишдир.

Зоракылыг һәйкәли васитәләр арсеналыны, сләчә дә өз тәтбиг даирәсини кеншләндирәк, мұхтәлиф дәрәжәләрдә өзүнү көстәрир, онун јени формалары мејдана чыхыр, көһнә үсуллардан јени техника гәјдада истифада олунур.

XX әсрин сон рүбүндә әһали артымынын күчләнмәси, урбанизација темпләринин јүксәтмәси, шәһәрләрин бөјүмәси јалпыз мәнзил вә гида проблемләри доғурмур. Әсәс чәһәт ондан

ибарәтдир ки, әһалинин артымы вә чәмијјәтин гипертрофијасы инсанларын дөзүмлүлүк сәвијјәсини азалдыр, депрессив реакцијаларын, неврозларын вә агрессив давранышларын сајыны артырыр.

Ғадынлар әһалинин даһа көврәк һиссәсини тәшкил едирләр. Онлара ғаршы төрәдилән зоракылыг кишиләр вә ғадынлар арасында тарихән јаранмыш гејри-бәрәбәр мүнәсибәтләрин тәзәһүрүдүр.

“Чендер Инкишафда” шө’бәсинин 1998-чи илдә Азәрбајҗанын 4 зонасында кечирдији хусуси аноним сорғунун вә социологи тәдқиғатларын нәтичәләри ғадынлара ғаршы зоракылыг фактларынын е’тираф едилдији чавабыны үзә чыхармышдыр (37%).

Мә’лум олдуғу кими, Азәрбајҗан артыг чоҳдан ири нефт сәнәје мәркәзидир. XIX әсрин икинчи јарысындан е’тибарән дүнја базарындакы тәләбатын тә’сири алтында өлкәнин бүгүн сәнәјеси нефт һасил вә е’мал едән мүәссисәләрин инкишафына јөнәдилмишдир. Бу исә, сәнәјесин һәјәтн чәһәтдән зәрури олан диқәр сәнәләринин, кимја сәнәјесинин, нәғлијјәтин вә с.-нин инкишаф етдирилмәсинә имкан вермишдир.

Бүгүн бу амилләр дүнја миғјасында Азәрбајҗанын ролуну хејли артырса да, еколожи шәраитин пиләшмәсинә кәтириб чыхармышдыр. Демократик дәјишикликләрә вә иғтисади сәнәдә бөјүк јениләшмәләрә баҳмајараг, бу күн өлкәдә еколожи проблем өз һәллийи көзләјир. Ермәнистанла (мүһарибә нәтичәсиндә өлкәдә баш верән миғрасија процесләри) далғасыны хусуси гејд етмәк лазымдыр. Минләрлә аилә өз вәтәниндә гачгына чеврилмиш, Азәрбајҗан әразисинин 20%-и ишғал олунмуш, минләрлә мүәссисә вә јашајыш еви дағдылмышдыр.

Өлкә иғтисадијјатындакы кечид дәврү, гијмәтләрин кәскин артымы, ишсизләрин сајынын чоҳалмасы, әввалки кнтеғрасија системләринин дағылмасы әһалини јоҳсуллуға, психи стрессләрә дүңар етмишдир. Вә бу вәзијјәтдә ғадынлар әһалинин даһа зәиф һиссәси кими даһа чоҳ зәрбә алмышлар. Ғадынларын вәзијјәтинә

даир үмумдүнја конфрансында ғадынлара ғаршы зоракылыг инсан һүғуғларынын позулмасынын даһа кениш јайылмыш формасы кими е’тираф олунмушдур (Пекин, 1995-чи ил).

Әлбәтте, инсан, тәһавүзкарлыгы шәртләндирән мүәјјән биоложи хусусијјәтләрә маликдир, ләкин тәһавүзкарлыгын башлыча чәһәтләри фәрди тәһрүбәдә формалашыр. Бу ону көстәрир ки, тәһавүзкарлыға алышмағ мүмкүндүр, о, мәдәнијјәт амилиндән асылыдыр.

Тәһамүл процесиндә инсан өзүнә бәһзәрләри өлдүрмәји ғадаған едән универсал инстинкти итирмишдир. Ејни заманда инсан тәһавүзкарлыгы вә зоракылыгынын һәддийи низамламаға чатышан иғтимаи институтлар формалашмышдыр. Буна чаваб олараг, тәһавүзкарлыг мүхтәлиф тәзәһүр формалары кәсб едир вә бу нормалар үзвләрин фәалијјәт нормасы кими чәмијјәтә сырыныр. Бә’зән бу, чәмијјәт тәрәфиндән тәсдир олунур. Ғадына мүнәсибәтдә зоракылыг бу чүр нормалара аиддир.

“Ғадынлара мүнәсибәтдә зоракылыг ғадынларын һәјәтыны, физики вә психоложи тохунулмазлыгыны вә азалдыгыны тәһтүкә алтына алан, өз мәғсәд вә нәтичәләринә корә кишиләрин һакимијјәтини вә нәзәрәтини мөһкәмләндирмәјә көмәк едән ән мүхтәлиф һәрәкәтләрдән ибарәтдир” Инсан һүғуғларынын Үмуми Бәјаннамәси, мәддә 27 (2).

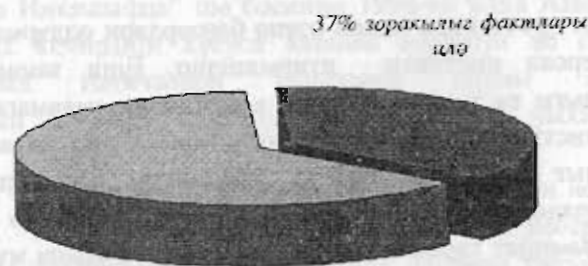
Ғадынлара ғаршы зоракылыгы баш вердији јерә (аиләдә, чәмијјәтдә) вә характеринә корә (физики, мәнәви, сексуал) тәсвифата бөлмәк олар ки, буларын дә һәр бири өз типләринә маликдир. һәрби мүнәғишәләр заманы баш верән зоракылыг һаллары хусуси групу тәшкил едир.

Ғадынлара мүнәсибәтдә зоракылыг һалларынын ашқара чыхарылмасы

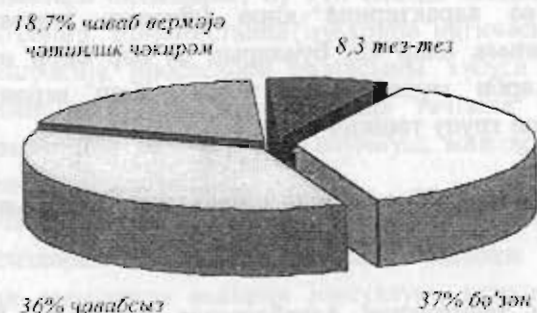
Бу типли тәдқиғатлар Азәрбајҗанда илк дәфә БМТИП-нин “Чендер Инкишафда” шө’бәси тәрәфиндән апарылмышдыр.

гадынлара мүнәсибәтдә зоракылыг фактларыны ашкара чыхармаг үчүн хусуси анкетләр ниләниб ызырланмышдыр.

Бу соргу республиканын бир нечә рехионунда (Нахчыван, Кәпчә, Шәки, Исмайлылы) 19-60 яшлы гадынлар арасында кечирилмишди: респондентләрнин 37%-и зоракылыг фактларыны гәл етмишди.

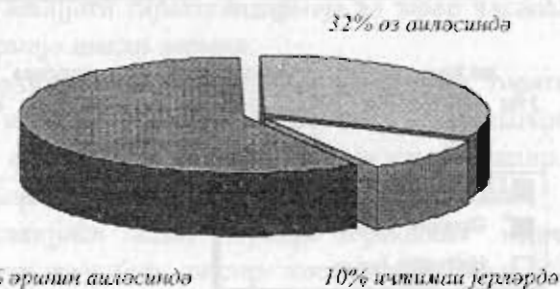
Зоракылыг калларына тез-тезми мә'руз галмышыныз суалына 8,3% "тез-тез", 37% "бә'зән" чавабларыны вермиш, 18,7% чаваб вермәјә чәтинлик чәкмиш, 36% суалы чавабсыз гәлмүшдүр.

Соргуја чаваб вермәјәнләрнин јүксәк фаиз тәшкил етмәси, горхуја кәрә зоракылыг фактларыны кизләдилдији барәдә фикир јүрүтмәјә әсас верир.

Гадынын мә'руз галдыгы зоракылыг өзүнүн чүрбәчүр тәзәвүр формаларындан (физики, мә'нәви, сексуал) башга, онун фәалијјәт кәстәрдији јерлә дә бағдалыр.

Гадынларын 32%-и доғулдуғу аиләдә, 58%-и әринин аиләсиндә, 10%-и исә ичтимаи јерләрдә (ишдә, күчәдә) зоракылыг мә'руз галмышдыр.

Беләликлә, гадынлар дака тез-тез өз әрләри вә онун горумлары, аилә үзвләри- гајыната, гајыцана, гајын тәрәфиндән зоракылыг мә'руз галырлар.

Мә'лумдүр ки, зоракылыг мүхтәлиф нөвләрә ајылыр: физики, мә'нәви, сексуал. Зоракылыгын бу нөвләри арасындакы сәрхәдләр гәјри-мүәјјәндир. Белә ки, бә'зи ыалларда гадын тәктирләрә вә дәјүлмәјә ејни заманда мә'руз гала билдијиндән зоракылыгын ајры-ајры формаларыны фәргләндирмәк чәтиндир. Бундан башга, гадын бә'зән доғулдуғу аиләдә (атасы, анасы, гарданы тәрәфиндән), бә'зән дә әринин аиләсиндә зоракылыгын гурбаны олур.

Тәғдим едилән диаграм бизим тәдигатларын нәтичәсинә кәрә гадынлара гаршы тәрәдилмиш зоракылыг фактлары ыагтында там тәсәввүр јарадыр.

Зоракылыг балларынын тезлиги, новлери вэ баш верди ги јерлер үзрэ диаграм

Беләиклә, зоракылыг артыг өз тэзалур јерлериндэ новлэрэ ажрылып (ја'ни ата езиндэ олдугу вахтдан гадын зоракылыг ма'руз галмага башлаја билэр, сонра бу зоракылыг эрин езиндэ дә өзүнү көстэрэ билэр).

Зоракылыг саһэсиндэ алдэ олуван ма'луматлар мәишәт зоракылыгынын үстүнлүк тәшкил етдијини көстәрир. Бу да, өз новбэсиндэ, аилләдахили мүнәсибәтләрдә кәркинлијин көстәрәчисидир. Горху һисси, гадынларын һајат перспективләринин мәндудлашмасы бир тәрәфдән онларын бәрәбәрлик вә инкишаф чәһдләринин гаршысыны алып, диқәр тәрәфдән исә, давранышын негатив социал стереотипләрини формалашдыраг, ушагларын тәрбијәси үчүн нормал шәраит јарадылмасына мане олур. Зоракылыга ма'руз галмыш гадынларын јалпыз 7%-и зоракылыгы һајатларыны ағырлашдыран амил kimi дәрк едир. Бу, зоракылыгын һәм күндәлик, һәм дә јол верилә

билән бир һала чевридмәси тенденсијасындан хәбәр верир. Тәәссүф ки, рәсми статистика бу саһадә гадынлара гаршы мүнәсибәтдә чинајәтләрин рәал мәнзәрәсини әкс етдирмир.

Һүгүг мүнәфизә органларынын сәмәрәсиз ишли, зәиф дәвләт статистика системи, зоракылыг гурбанларыны мүдафиә едән социал институтларын јохлугу вә зоракылыг фактларынын, хусусилә, сексуал зоракылыг балларынын онун гурбанлары олан гадын вә гызлар үчүн мәнфи нәтичәләрә сәбәб олмалдан ачыг мүзакирәсинин тәдир олунмамасы гадынлары һүгүг мүнәфизә органларына мүрациәт етмәкдән чәкинмәјә мәчбур едир. Бүгүн бунлар рәал вәзијәти гијмәтләндирмәјә вә зәрәр чәкәнләрә лазими көмәк көстәрмәјә имкан вермир.

Гадынлар үзәриндә зоракылыг һәрәкәтләри төрәтмәјә тә'сир едән социал-иқтисади вә диқәр чәһәтләрин асыллыгына анд олан мәсәләләрин анализи ашагыдакы нәтичәјә кәтирмишидир.

Нә гадыннын јашы, нә дә онун тәхсиллини вә социал статусунун сәвијәси гадын үзәриндә зоракылыг һәрәкәтләринин төрәдилмәсинә елә бир тә'сир көстәрмир. Зоракылыга ма'руз галмыш гадынларын 24%-и орта тәхсилли, 2%-и али тәхсиллидир, 61%-и әрли, 13,7%-и субај, 14,8%-и бошанмыш, 10%-и дулдур.

Лакин зоракылыг аиләнин мади вәзијәти илә мүәјјән гәдәр бағлыдыр. Төрәдилмиш зоракылыг һәрәкәтләринин 44%-и кәлири аз олан аилләләрин пайына дүшүр. Зоракылыга ма'руз галмыш респондентләрин 75%-и пулсузлугу өз аилләсинин башлыча проблеми һесап едир.

Бунула белә, ишләјән гадынлар ишләмәјәнләрдән демәк олар ки, 2 дөфә чох зоракылыга ма'руз галырлар (мүнәфиг олараг 64% вә 36%).

Зоракылыг вә репродуктив сағламлыг

Адарылан тәдқиғатда әсас дигәт гадынлар үзәриндә зоракылыг фактларынын аилләнин репродуктив сағламлагы илә бағлылығына јөнәлдилмишидир.

Азәрбајҹанын етнографик вә тарихи хусусијәтләри өлкәнин ичтимаи вә социал һәјәтиндә кишиләрин үстүнлүҹүнүн социал моделини тәсдиғ етмишдир.

Бунуила әләғәдар оларағ, репродуктив сағламлығын позулмасы вә аиләдә јалғыз гыз ушағларынын доғулмасы илә бағлы бүтүн проблемләрдә ән-әнәви оларағ, гадынлары күнаһландырарағ, онлара физики, мә’нәви вә смосионал тәзјиг көстәрмишләр.

Әһали вә Инкишаф үзрә Бејнаһхалғ Конфрансын мүәјјәнләшдирдијинә корә (ӘИБК, 1994), репродуктив сағламлығ там физики, әғли вә социал рифаһ вәзијјәтидир. Һәммин конфрансда кишиләрин вә гадынларын репродуктив вә сексуал сағламлығ саһәсиндә бәрәбәр һүғутлары мүәјјәнләшдирилмишдир. "Чинси мүнасибәтләр вә нәсилартырма мәсәләләриндә киши вә гадынларын бәрәбәр һүғутлулуғу инсанын физики тохунулмазлығына там һөрмәт едилмәси дә дахил олмагла гарчылығлы һөрмәт вә чинси мүнасибәтләрин нәтичәләринә корә өз үзәринә мәс’улијјәт көтүрмәк арзусу тәләб едир".

Репродуктив сағламлығ аңлајышына там сағлам олан нәслин доғулмасы мәсәләләри дә дахилдир.

Азәрбајҹан ирси хәстәликләрин кениш јайылдығы өлкәләр сырасына дахилдир. Бү чүр вәзијјәтин сәбәби республикада ган гоғумлуғу никаһларынын јүксәк јайылма сәвијјәси, әһали ичәрисиндә репродуктив вә кенетик сағламлығ саһәсиндә маарифләндрмә ишинин зәиф апарылмасы вә тибби-кенетик мәсләһәт хидмәтләринин гејри-тәкмил олмасыдыр.

Азәрбајҹанда ејниганлы никаһларын мејдана кәлмәсинин тарихи вә чографи көкләри вар.

Чографи чәһәтдән Азәрбајҹан дүзәнлик, дағәтәји вә дағлыг ландшафтларын тәхминән бәрәбәр сәвијјәдә тәмсил олундуғу полиморф бир әразидир. Дағлыг вә дағәтәји јерләрдә (бу исә өлкә әразисинин үчдә ики һиссәсини тәшкил едир) јашајан әһали чографи шәраит учбатындан бир-бириндән тәчрид олунмушдур. Әһалинин сајыны сабит сахламағ, мәдәни дәјәрләри нәсилдән нәслә вермәк үчүн ган гоғумлуғу вә ендемик никаһлар кениш

јайылмышдыр. Бу исә, ирси патолокијанын јайылмасы вә сонрағы нәсилләрин кәләчәк бүтөв инкишафы үзәриндә өз изләрини гејмушдур.

Азәрбајҹанда ган гоғумларынын никаһына даир чоғлу аталар сәлләри вә зәрб-мәсәлләр мөвчуддур: "әмиғызы илә әмиоғлунун кәбини којләрдә кәсипир", "нис гызы өзкәјә вермәк ајыбдыр, јахшысыны вермәк һејфдир".

Ган гоғумлуғу никаһлары - бу, бир вә ја бир нечә нәсилдә үмуми әчдақларә малик кенетик чәһәтдән гоғумлар арасындағы никаһлардыр - ирси хәстәликләр рискинин дәрәчәсини, физики вә әғли чәһәтдән кери галмыш ушағларын доғулмасы сәтималины артырыр. Әр-арвад арасындағы гоғумлуғу иә гәдәр јахындырса, рискин дәрәчәси дә бир о гәдәр јүксәкдир. Лакин гејд етмәк зәруридир ки, гоғумлуғу никаһына кирмиш шәхсләр һеч дә һәмишә јахын гоғумларла (әмиғызы, дајығызы, халағызы, бибиғызы) олан никаһы, сләчә дә диқәр гоғумларла олан (II, III вә IV дәрәчәли гоғумларла олан) никаһы һеч дә гоғумлуғу никаһы һесаб етмирләр.

Јә’ғия ки, дәрх едилмиш аңлајышын јоғлуғу да нәсилләрин кенетик сағламлығына тә’сир көстәрән бир нечә гатлы гоғумлуғу никаһларына малик олан аиләләрин мөвчуд олмасынын сәбәбләриндән биридир.

Азәрбајҹан Республикасынын президенти Н.Әлијев 1995-чи ил декабрын 29-да Республика Аилә Сағламлығы Мәркәзинин ачылышындағы чыхышында ган гоғумлуғу никаһларынын јайылмасы проблеминә хусуси диғтәт јетирмишдир.

Президент ган гоғумлуғу никаһларынын мүмкүн нәтичәләри барәсиндә әһали арасында кениш санитар-маарифләндрмә тәдбирләринин кечирилмәси зәрурәтини, кәмчинин ирси хәстәликләрин јайылмасы, физики вә әғли чәһәтдән кери галмыш ушағларын доғулмасы һалларынын профилактикасына јөнәдилмиш тибби-кенетик хидмәтин, доғума гәдәрки диагностика хидмәтинин күчләндрилмәсинин вачиблијияи гејд етмишдир.

Ган гоғумлуғу никаһлары бир чоғ дүнја өлкәләриндә дә кениш јайылмышдыр, лакин миграсија процесләри вә һүғути

мәдудийәтләр онларын популјасијата јажылмасы тезлијини азалдыр.

Белә, ки мәселән, јүксәк инсан потенциалы сәвијјәси олан АБШ вә Бөјүк Британија кими өлкәләрдә никахын һүғуғи мәдудлашдырылмасы һаллары мөвчуддур. (П.Харпер, 1981)

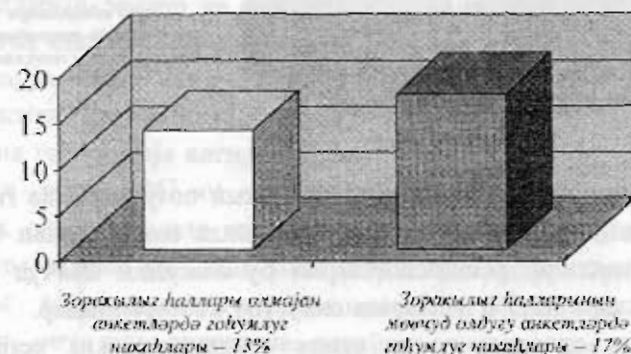
Никах бағланмасынын һүғуғи мәдудлашдырылмалары

Чәдвәл №1

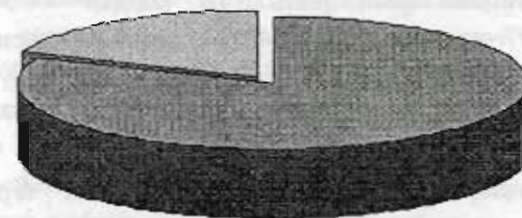
Никахын типин	Бөјүк Британија	АБШ
Әми, дајы (хала, биби)- гәрдаш ғызы, бачы ғызы (гәрдаш оғлу, бачы оғлу)	Ғадаған едилминидир	42 штатда ғадаған едилминидир.
Јарымәми, јарымдајы- гәрдаш ғызы, бачы ғызы (вә ја јарымхала, јарымбиби-гәрдаш оғлу, бачы оғлу)	Ғадаған едилминидир	18 штатда ғадаған едилминидир.
Әмиоғлу, дајыоғлу, бибиоғлу, халаоғлу, әмиғызы, дајығызы, бибиғызы, халағызы	Ичәзә верилминидир	30 штатда ғадаған едилминидир.
Аишнын, итанын әмисн оғлу, дајысы оғлу, бибисн оғлу, халасы оғлу вә гәрдаш ғызы, бачы ғызы (вә ја әксинә)	Ичәзә верилминидир	7 штатда ғадаған едилминидир.
Икигәт әмиоғлу, дајыоғлу, бибиоғлу, халаоғлу, әмиғызы, халағызы	Ичәзә верилминидир	Шимали Каролина штатында ғадаған едилминидир.

Сөһбәт республикамызда гоһум никахларынын һүғуғи мәдудлашмалары барәсиндә дејил, әнағи арасында бу чүр никахларын мүмкүн нәтичәләри барәсиндә вә хәстә ушағын доғула билмәсини хәбәрдар етмәјә имкан верән методлар барәдә маарифләндирмә ишнин апарылмасы зәрурәтиндән кедир.

Анкетләрин тәһлили рәји сорушуланларын арасында гоһумлуг никахларынын јажылмасынын ашағыдакы нисбәтини көстәрмишидр.

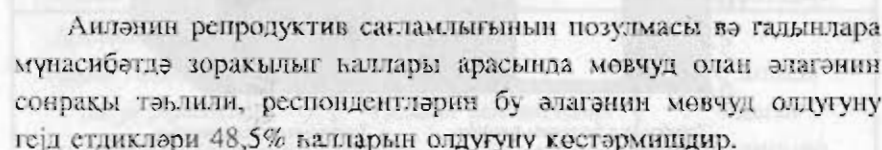

Гоһумлуг никахлары илә бағлы мөвчуд анкетләрин сонракы анализи ашқара чыхарды ки, репродуктив сағламлығын позулмасы (сонсузлуг, ушағларын өлү вә ја хәстә доғулмасы вә с.) 65% тәшкил етминидир.

Зорахылығ фактларынын олдугу анкетләрдә репродуктив сағламлығын позулмасы һаллары - 65%

7% никахларын гejд едилмадиги анкетлорда репродуктив сагаламлагин потенциаласы	Гойум никахларын гejд едилмадиги анкетлорда репродуктив сагаламлагин потенциаласы наалары 36%
--	--

Зоракыштыгын гејд олунмадыгы аңкетләрин социал-иғтисади тәһлили көстәрмишиди: ишләјән гадынларда 81%, ишләмәјәнләрдә 18,9%.

Ғадындар үзәриндә зоракылыг Һалларынын гејд олундуғу анкетләрин тәһлили репродуктив сағламлығын позулмасы илә бағлы Һадындарын чәтинлији вә асығылығыны көстәрир.

Бу калда гадынлар ундаг доғулмасы илә әләғәдар проблемләрин әзабларыны, һәмчинин, әри вә өз аиләси тәрәфиндән (ама, ата) тәлгин едиләһ күнаһкарлығ һиссләрини јашамағла икиғат тәзјиг аттында олтурлар.

Мисал үчүн 1963-чү ил төвөллүдлү М.Г.-нин вәзијјетини көстөрмәк олар: әри илә гоһумлут никаһында олмәглә, о 3 дәфә һәмилә олмуш, һәр үч һалда унаг өлү доғулмушдур. Әри вә онун гоһумлары тәрәфиндән күнаһландырылма, мәнәви вә физики зоракылыг ону сон депрессив вәзијјәтә кәтирмиш, әри дикәр гадынын јанына кедәркән зәрәрчөкән өзүнү јандырмышдыр. Һал-һазырда үзүндә вә бәдәниндә дәрин јаныг изләри олан вә зәиф психи сағламлыга малик һәмин гадын сағдыр.

Зоракылыгын аиләдә, чәмијјәттә, мұһарибә вә ја дикәр сәсиәт конфликтлар заманы баш вермәсиндән асылы олмәјарат, онун нәтичәләри һәм онун иштиракчылары - зоракылыгын гурбанлары, ону төрәдәнләр вә шаһидләр үчүн, һәм дә бүтүнлүктә чәмијјәтин нормал инкишафы үчүн дағдычы олур.

Апарылан тэдигат кәшфијат характерли олса да, бөјүк бир проблемин-гадынлара гаршы зоракылыгын вә аиләдә репродуктив сағламлыгга зоракылыг арасында алагәнин мөвчуд олдуғуну көстәрир.

Тәдигатлар, һәмчинин, аиләләрдә, репродуктив вә кенетик сағламлыгын пиләңмәсинин гән гоһумлуғу никаһлары илә сых бағлы олдуғуну да ашқара чыхармышдыр, кишиләрин вә гадынларын паралел оларағ сорғуја чәлб едилмәси илә јанашы, аиләнин репродуктив сағламлыгы вә гадынлара мүнәсибәтдә зоракылыг проблемләринин әһәтә едән даһа кениш скринингтин кечирилмәси зәруридир.

Пекиндә кечирилән гадынларын вәзијәтинә даир 4-чү Үмүмдүнја Конфрансы гадын кутуғларыны, физики, репродуктив вә психи сағламлыг кутуғларыны јахшылашдырмағ сағәсиндә Бајаннамә вә Фәалијјәт Платформасыны гәбул етмишдир.

Гадынлара мүнәсибәтдә зоракылыг һалларынын сәбәбләринин өјрәнилмәси, зоракылыға мәрүз галмыш гадынлара көмәк үзрә Кризис мәркәзин јарадылмасы, гоһумлуғ никаһлары, гадынларын вә кишиләрин кенетик вә репродуктив сағламлыг үзрә кениш маарифләндирмә ишләринин апарылмасы, гадынларын кутуғи статусунун дәјишдирилмәси, кишиләрин мөвгә үстүнлүјү барәсиндә мөвчуд стереотип тәсәвүрләрин дәјишдирилмәси гадынларын әләјинә зоракылыг фактларыны азалтмаға, һәмчинин, аилә вә чәмијјәтин инкишаф вә гәһлүкәсизлијинә һәгигәтән јардым едәчәкдир.

1979-чү илдә БМТ Баш Мәчлиси гадынлара мүнәсибәтдә ајры-сечикилијин бүгүн формаларынын дәғви һағтында Конвенсијаны гәбул етмиш, һәмчинин, гадынларын кишиләрлә бәрәбәр кутуғлара малик олдуғуну тәсдиғ етмишдир.

1995-чи ил ијунун 10-да Азәрбајҗан һеч бир дәјишчиклик олмадан һәмин Конвенсијаны имзаламышдыр.

“Gender in Development” Unit

WOMEN AND VIOLENCE

Violence during military conflicts
Domestic violence

Baku - 2000

The book is the completed edition of the booklet titled "Women and Violence". The first book has been published on the basis of the results of pilot research held by the "Shafag" Initiative Group under UNDP Gender Project. The group noted above was registered at the Ministry of Justice as "Symmetry" Azeri Gender Association. The first issue of the booklet caused a great interest to this problem in the public and the researches conducted in this held revealed a number of forms and aspects of violence against women, as well as the existing needs to the question concerning prevention and elimination of such cases in the society.

Under Beijing Platform, violences taking places during military conflicts are considered to be one of the most horrible types of violence. Those women and children that have been subject to the violence during the occupation of the Azeri territories by the Armenian military units are still suffering from its consequences. A special chapter of the present book has been devoted to this problem.

"Symmetry" Azeri Gender Association would like to express special thanks to Mrs Rena Ibrahimbekova, UNDP Gender Project Coordinator for the opportunities she has provided to arise the problem regarding violence against women and calling the public attention to this question.

VIOLENCE DURING MILITARY CONFLICTS

Abuse of the rights of women living in the zones of military conflicts is violation of the fundamental principles of international law in the sphere of human rights and social law.

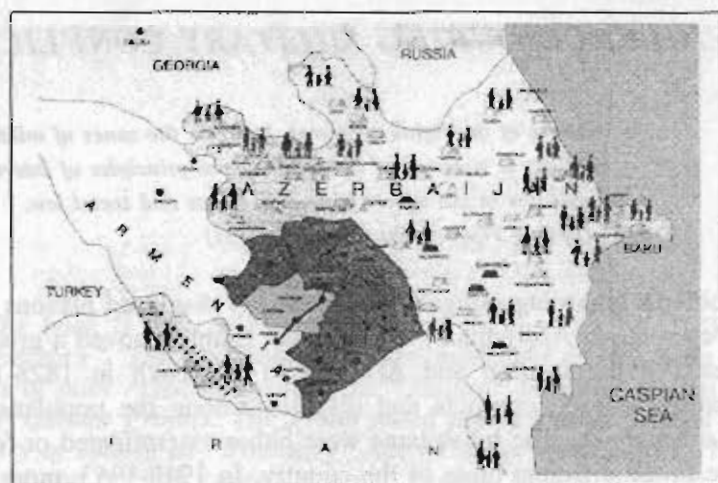
(Beijing Platform for Action, Art. 131)

Problems regarding refugees and internally displaced persons have very deep roots in Azerbaijan. The Russian Empire moved a group of Armenians living in Iran and Armenia to Karabakh in 1828-1830. This transfer caused conflicts and disputes among the population of Nagorno Karabakh. The inhabitants were either exterminated or forced to move to the different places of the country. In 1948-1953, more than 100 thousand Azeris were forced to settle in the area of Azerbaijan, being "cleansed" from Armenia. 230 thousand Azeris were relocated from Armenia in 1988-1989 following the collapse of the Soviet Union. 50 thousand Meskheti Turks fled from Central Asia to Azerbaijan as a result of the ethnic conflicts taking place in the area of former Soviet Union.

In 1990-1994, Armenia had occupied some 17,000 square kilometers of the territory of Azerbaijan including 14 district centers and 834 villages, as well as forced migration of approximately 700,000 Azeri citizens from the Nagorno-Karabakh and adjacent regions. Their stream flow shrouded the whole republic.

Karabakh conflict and occupation of the areas near to Karabakh by the Armenian military units led to formation of a new social stratum, that is refugees and internally displaced persons.

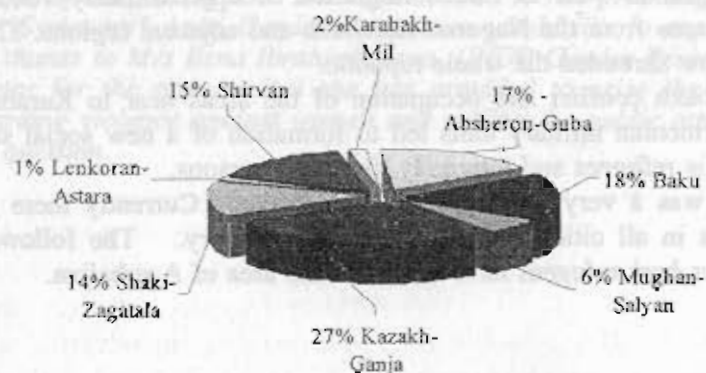
This was a very tough test for Azerbaijan. Currently there are tent-towns in all cities and districts of the country. The following map shows how refugees have settled in the area of Azerbaijan.

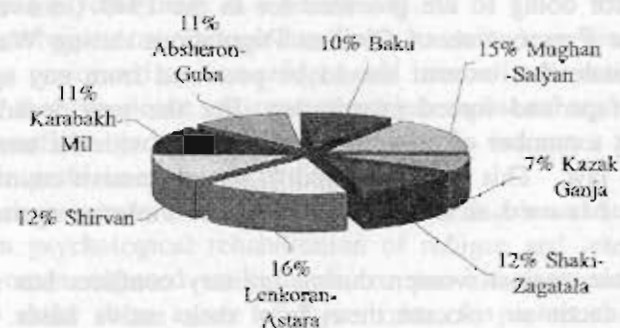
Women and children constitute a more vulnerable part of the refugees as 28.7% of refugees and 71.3% of internally displaced persons are women.

The following diagrams show how refugee and internally displaced women have settled by the regions of Azerbaijan.

Refugee women

Internally displaced women

Wars and military conflicts - the sole legitimated type of human aggression from a moral standpoint - as a rule use violence as a military tactic and employ its most abominable forms. Violence is often used to destroy peaceful populations, and the greatest victims are women, girls and children.

Acts of military violence and terrorism against women, including systematic rape, sexual slavery, forced pregnancy and hostage-taking against females living within zones of military conflicts, are violations of women's human rights. "Abuse of the rights of women living in the zones of military conflicts is violation of the fundamental principles of international law in the sphere of human rights and social law" (Beijing Conference on Women's Position, Article 131).

Hostage-taking became one of the most wide-spread types of violence in the CIS after reconstruction period. Most of the time women and children encounter this danger in the zones of military conflicts. According to data collected by the Special Republic Commission for Military Hostages and Captives, there are currently 347 Azeri women and 59 children being held as hostages in Armenia. In spite of efforts targeted at finding, identifying and obtaining their release, little progress has been made thus far. Although a UN Resolution on the "Liberation of Women and Children Hostages taken within

"Zones of Military Conflicts" was adopted in 1995, this issue is still remaining open.

The protection of women's rights during military conflicts and the protocols for doing so are provided for in the 1949 Geneva Convention on the Preservation of Civilian Populations during War. These protocols state that women should be protected from any aggression, including rape and forced prostitution. But the past decade has revealed that a number of countries don't comply with the norms of international law. This is also related to the aggressive country Armenia, which has used all unacceptable ways of violence against inhabitants.

Violence against women during military conflicts has also been used as a tactic to relocate them from their native lands. Women have been forced to leave their homes on account of a reasoned fear. However, women are subject to violence and exploitation even on the way and the places where they settle, for instance in tent-towns. There are a number of factors causing the increase of violence threat against refugee and internally displaced women. These are social factors and they include economic problems, ending of traditional social protection mechanisms, psychological unsteadiness of refugee men, disrespect of men towards women and girls; and their incapacity to manage their actions.

The other factor is concerning geographical places where refugee camps and tent-towns are located. Life conditions are very difficult in these places. Women's dependence on men has led to their exploitation. Inadequate protection of refugee and internally displaced women, indiscretion and lack of penalizing those who perform acts of violence are the features that enhance this risk.

Violence that women living in refugee camps and tent-towns come upon may be sexual, physical and psychological (such as curse, threat, whipping, assault, rape, and women trafficking).

Indeed it has not been reported when women in Azerbaijan, especially refugee and internally displaced women are exposed to violence by the representatives of law and protection bodies; however this sphere needs to be examined.

Difficult outcomes of sexual violence include deterioration of women's reproductive health, their contamination with sexually trans-

mitted diseases (such as HIV, AIDS, etc.), unwanted pregnancies and other inconsistencies concerning the reproductive sphere.

Violence executed against women ruins the victim, destroys her physical and psychic unity as a personality.

In Azerbaijan, no research has been conducted on revealing violence facts performed against refugee and internally displaced women. However, the experience of some countries exposes that, both during military conflicts and in the periods when its outcomes are experienced, this problem always exists everywhere.

It is necessary to take measures to perform a broad scope of activities on psychological rehabilitation of refugee and internally displaced women exposed to violence, to provide protection of their rights, to make them aware of their rights, to protect them against violence as well.

The Azerbaijan Government pays a great attention to the refugee and internally displaced persons.

In 1989-1999, the Azerbaijan Government has adopted 110 documents adjusting their position. Its Revised Version with amendments was adopted in 1992. Also the "Law on Reinforcement of Social Protection of Internally Displaced Persons" was adopted in 1999.

In 1998, the state program on problems of refugees and internally displaced persons was recognized. In accordance with this program, all state organizations operating in the country will perform special activities in order to assist refugees and internally displaced persons. The President of Republic has signed the Program and its execution is compulsory.

DOMESTIC VIOLENCE

Violence against women is one of the obstacles to the achievement of the objectives of equality, development and peace.

(Beijing Platform for Action Art 112)

Humanity experiences violence during the whole history of its existence. Violence has global (wars, international conflicts) and local forms, which occur in the society and family.

In 1970, at the conference held in Paris by UNESCO, the outstanding physiologist Khosé Delgado stated with confidence, corroborated by his experiments that within near five years we'll be witnesses of the revolution in the field of treatment of aggressive behavior just as various infectious diseases are treated by antibiotics. Another participant of this conference, Prof. Bargelo also considered that humanity at least has all the grounds for hopes on world cooperation and it needs only to make several steps to become wars hopelessly antiquated way of human intercourse. However, he assigned for it two or three centuries. In any case it is clear today: within past almost three decades aggression and violence as its consequences weren't decreased in the planet, and moreover its various forms have appeared.

Violence is differentiated, widening not only arsenal of means, but also spheres of its application, its new forms appeared, old ways are used in the new technical performance.

Outbreak of growth of population in the last quarter of 20th century, increase of rates of urbanization, swelling of the cities raise not only problems of dwelling and food. The main peculiarity is that growth of population and hypertrophy of the society reduce the level of tolerance of the people, increase quantity of depressed reactions, neurosis and aggressive behavior.

Women are a more vulnerable part of population, and violence perpetrated against them is a manifestation of the historically unequal power relations between men and women.

The results of the special anonymous interrogation and sociological investigation conducted in four zones of Azerbaijan in 1998 by the "Gender in Development" Unit revealed 37% of replies in which the facts of violence against women were confessed.

As is generally known Azerbaijan long since is a big Centre of oil industry. Since the second part of 19th century under the influence of needs of world market, all the industry of the country was directed to the development of oil-extracting and oil-processing enterprises, which allowed to develop other vitally important fields of the industry, such as chemical, transport etc.

All these factors raised in more extent significance of Azerbaijan on a world scale, however resulted in deterioration of ecological situation. In spite of great democratic changes and changes in the sphere of economics at present there are certain problems concerning ecological ones. Wave of migratory processes, occurring in the country as a result of not-proclaimed war with Armenia should be specially noted.

In their native land thousands of families became refugees, 20% of the territory of Azerbaijan were occupied, thousands of enterprises establishments and dwelling houses went to ruins.

Transitional period in the economics of the country, sharp rise in prices, increase of number of the unemployed, collapse of the former integrated systems have resulted in the poverty of population, mental stresses. Women in this situation turned out to be the most vulnerable part of population.

At the Fourth World Conference on Women, violence against women was recognized as most wide-spread violation of human rights (Beijing, 1995).

Certainly man has some biological virtues, conditioning his aggressiveness but in its main virtues, aggressiveness is formed by individual experience. It means that it is possible to learn to aggressiveness, and it depends on the cultural factor.

In the process of evolution man lost his universal instinct forbidding to kill similar ones to himself. Simultaneously the social institu-

tions, which tried to regulate splashes of aggression and violence of man, were established. As a reply to tills, aggressiveness finds various forms of manifestation which are a burden to the society as a norm of behavior of its members. This norm in some cases is even socially approved. Violence against women is applied to such forms.

"Violence against women includes very various acts which threaten life, physical and psychological immunity and freedom of women and by their intentions and consequences promote consolidation of power and control from the side of men". - Universal Declaration on Human Rights, Article 27(2).

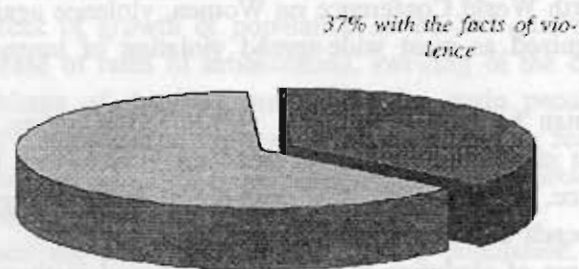
Violence against women can be classified by the places of its committing (in family, society) and by nature (physical, mental, sexual), each of which has its own types.

Violence during military conflicts constitutes the special group.

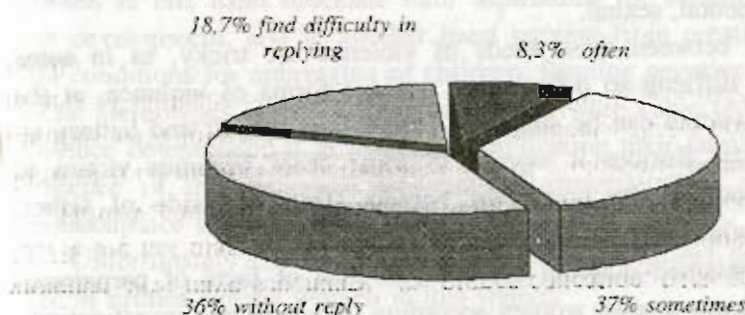
Exposure of facts of violence against women

The present investigation was conducted in Azerbaijan for the first time by UNDP "Gender in Development" Unit. special questionnaires for exposure of facts of violence against women were elaborated

Interrogation was conducted in the several regions of the Republic (Nakhichevan, Gandja, Sheta, Ismailh) among the women at the ages 19 60 37% of respondents noted the facts of violence.

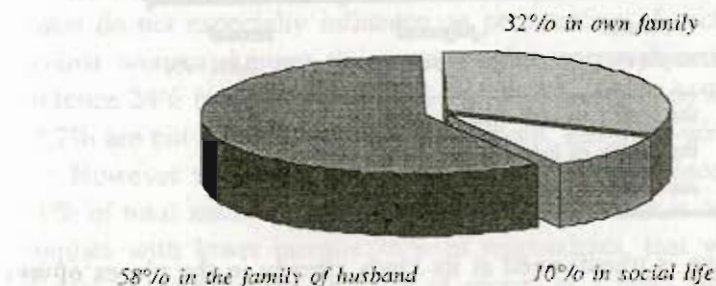
To the question how often they were subjected to the acts of violence 8,3%-answered often, 37%-sometimes, 18,7%-found difficulty in replying, and 36%-refused to reply.

The latter suggests an idea of concealment of frequency of facts of violence, may be for the reasons of security and fear.

Violence to which women are subjected besides its forms of manifestation (physical, mental, sexual) has places of its action too.

32% of women were subjected to acts of violence in the family, where they were born, 58% in the family of their husbands, 10% were victims of violence in social life (at working place, street).

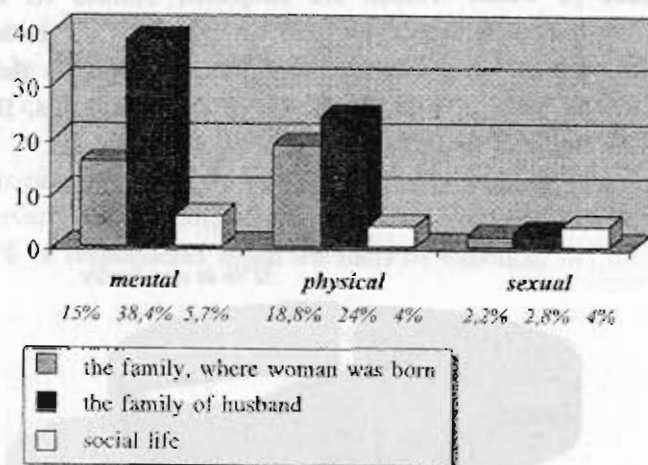
Thus more often women are subjected to acts of violence from the side of husband and his relatives, members of Us family-father-in-law, mother-in-law, brother-in-law.

As is generally known, violence is differentiated to various kinds: physical, mental, sexual.

Limits between these kinds of violence are tricky, as in some cases it is difficult to differentiate various forms of violence, at the sight that woman can be subjected to insulting assault and battery simultaneously. Besides it woman in some cases becomes victim of violence both in the houses of parents (from the side of father, mother, brother) and in the family of husband.

The presented diagram gives a full idea of facts of perpetrated acts of violence against women according to data of our investigation.

Diagram of frequency of acts of violence by kinds and places of action

So violence is transformed at its kinds already in the places of its manifestation (i.e. beginning from parents' house woman may be subjected to violence, to which she is then subjected in her husband's house)

The revealed indexes of violence are evidence of prevailing of domestic violence which in its turn is an index of tensivity of interfamily relations. Sense of fear, limitation of vital perspectives of women in one hand blockade their aspirations for equality of rights and development, and in another hand prevent from creation of normal conditions for upbringing of children, forming negative behavioral social stereotypes. Only 7% of women who were subjected to acts of violence comprehend it as a factor complicating their family life. It is evidence of the expressed tendency of conversion of violence to commonplace and admissible occurrence.

Unfortunately the official statistics does not reflect the real picture of crimes against women in this sphere.

Uneffective work of law-protecting bodies, a weak system of state statistics, lack of social institutions defending victims of violence and non-approval of public discussion of facts of violence, especially the sexual violence without negative results for its victims-women and girls make them abstain from appeal to law-protecting bodies. All this does not give a possibility to assess the real situation and render appropriate assistance to the victims.

Analysis of the several questions concerning dependence of social-economic and other aspects influencing on perpetration of acts of violence against women revealed the following.

Neither age of woman, nor level of her education and social status do not especially influence on perpetration of acts of violence against women. Among the women who were subjected to acts of violence 24% have secondary, 2% higher education, 61% are married, 13,7% are not married, 14,8% are divorced, and 10%-widows.

However violence is connected with the level of income of family. 44% of total number of perpetrated acts of violence is occurred in the families with lower income. 75% of respondents, that were subjected to acts of violence consider lack of money as a main problem of their family.

Nevertheless working women are subjected to acts of violence almost 2 times more than not - working ones (appropriately 64% and %%)

Violence and reproductive health

As a result of the present investigation an interesting connection between the facts of violence against women and reproductive health of family was revealed.

Ethnographic and historical features of Azerbaijan consolidated a social model of priority of men in the social life

In this connection at all problems concerning violation of reproductive health and birth only of girls in the family, women were traditionally accused, being influenced physically, mentally and emotionally.

By the determination of International Conference on Population and Development (I C P D, 1994), reproductive health is a position of full physical, mental and social welfare. At the mentioned conference equal rights of men and women on the reproductive and sexual health were defined - "equality between men and women in the questions concerning sexual intercourse and reproduction, including the full respect on physical immunity of men requires mutual respect and wish to take the responsibility for the consequences of sexual intercourses".

The conception of reproductive health also includes the questions of birth of fully healthy generation.

Azerbaijan is one of the world countries with high frequency of spreading hereditary diseases. The cause of such an occurrence is high frequency of spreading of blood-related marriages in the Republic, weak instructive work among population concerning reproductive and genetic health, and non-perfection of services of Medico-Genetic advising.

Origin of consanguineous marriages in Azerbaijan has its geographical and historical explanation.

From the geographical point of view Azerbaijan is a polymorphous country, where plain, foothills and mountain landscapes are presented approximately in equal extent. Population settled foothills and mountain localities (and it is two thirds of all territory of the country), by force of geographical conditions were isolated each from other. For promoting number of population, transmission of cultural values from generation to generation blood-related and endemic marriages were widely spread which conditioned spreading hereditary pathology and further development of subsequent generations in these families.

There are many proverbs concerning cousin marriages in Azerbaijan: "Marriage of cousins is concluded in heavens by angels", "To marry bad girl to strange man is a shame, and to marry good girl to strange man is a pity"

Blood-related marriages are the marriages between genetic relatives, having common ancestors in one or several generations. They increase extent of risk of hereditary diseases, birth of children with physical, and mental backwardness. The nearer blood relationship between husband and wife, the higher extent of risk. However it is necessary to mark that persons being in related marriages not always realize cousin marriages and other forms of marriages (such, for instance, among the relatives of II, III, IV degrees of relationship) as related ones.

Maybe lack of deliberate idea is one of the moments of spreading families with multiple related marriages, which tells on the genetic health of generation.

The President of Azerbaijan Republic Heydar Aliyev especially noticed the problem of spreading of blood-related marriages in his speech in the opening of the Republic Center of Health of Family, 29 December, 1995. The President emphasized the necessity of holding wide sanitary-instructive measures among the people concerning possible results of blood-related marriages as well as improvement of medico-genetic service, service of pre-birth diagnostics directed to the

prophylaxis of spreading hereditary diseases and birth of physically and mentally retarded children.

In many world countries the blood-related marriages are also widely spread but migration processes and legal limitations decrease frequency of their spreading among population.

As for instance in such two developed countries as the USA and the Great Britain with their high human potentials there are legal limitations on marriages (P. Harper, 1981).

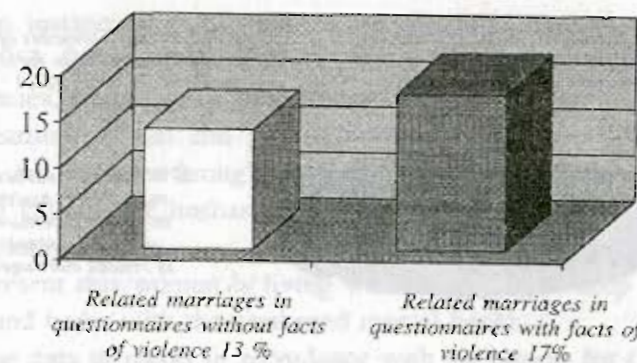
Legal limitations on marriages (Great Britain and USA)

Table №1

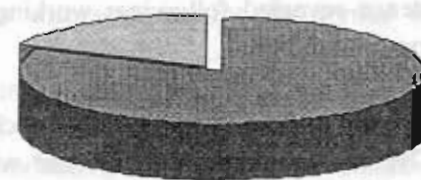
Kind of marriage	Great Britain	USA
Uncle (aunt) – niece (nephew)	Prohibited	Prohibited in 42 states
Hemi -uncle – niece (or hemi - aunt- nephew))	Prohibited	Prohibited in 18 states
Cousins	Permitted	Prohibited in 30 states
Cousin once removed (or vice versa)	Permitted	Prohibited in 7 states
Twice cousins	Permitted	Prohibited in the state of North Caroline

The problem is not to apply legal limitations on the related marriages accordingly our Republic, but is to understand the necessity of instructive work among people concerning possible results of these marriages and methods allowing prevention of sick children.

The analysis indicated the following correlation in spreading related marriages among questioned people.

The further analysis of questionnaires with presence of related marriages revealed that breach of reproductive health (barrenness, stillbornness, birth of sick children etc.) was marked in 65% of cases in the questionnaires with the facts of violence.

65% of cases of breach of reproductive health in the questionnaires with the facts of violence

In the questionnaires, with presence of related marriages where the facts of violence were not marked, breaches of reproductive health were revealed in 36% of cases, when in the questionnaires without presence of related marriages only 7% of respondents noticed it.

7% of breaches of the reproductive health in the questionnaire without presence of related marriages

in 36% of cases breaches of reproductive health in the questionnaire with related marriages

57% without breaches of reproductive health in the questionnaire without presence of related marriages

The further analysis of the existent connection between breach of the reproductive health of family and facts of violence against women revealed 48,5% of cases where respondents indicated this dependence.

In the rest cases it is possible to suggest that the certain problems connected with breach of reproductive health bring to the psychological tension in family, may be serving as an indirect cause provoking violence against women.

The social-economic analysis of questionnaire without indication of the facts of violence revealed following: working women - 81%, and not-working women - 18,9%.

Age of questioned women: 18-54.

20% of women have higher education, 43% technical education, 24% are married, 2% are divorced, and 11% are widows. 74,5% of questioned women indicate to the bad material position.

Analysis of the questionnaires with the facts of violence against women indicates burdening and dependence of women in the connection with complications of reproductive health as well as notes dependence of breaches of the reproductive health on frequency of spreading of the related marriages.

Women in such cases are under double pressing feeling torture connected with the problem of birth as well as sense of guilt imposed from the sides of husband and own family (mother, father) sometimes to the extreme measures: to mental diseases, aggression and crimes and in some cases to autoaggression.

As an instance it is possible to consider observance over M.G., born in 1963. Being in the related marriage with her husband she had 3 pregnancies, which ended by stillborness.

Accusation, mental and physical violence from the side of husband and his relatives brought her to the extremely depressive state and when calling her husband on another woman she accomplished self-immolation.

At present this woman is living with the traces of deep burns on her face and body, with the weakened mental health.

By the data of report in accordance with the project for OKSFAM (October, 1997) called "Defense of rights of women in the prison", 10% of women were convicted by the Articles 95, 94 (attempt upon smb's life and murder). They had experienced violence against themselves in the family and society, which served as a cause of their crimes (7%).

Independently of that where violence occurs (in family, society, during the wars or other social conflicts) its consequences are destructive both for all of its participants - victims of violence, persons perpetrating it, its witnesses and for the normal development of the society.

The present investigation is a pilot one, however it already indicates existence of such a big problem - violence against women, and connection of reproductive health with the violence in family.

Investigations revealed also close dependence of worsening of genetic and reproductive health on blood-related marriages. It is necessary to make a wider screening covering the problem of reproductive health of family and violence against women with the parallel questioning of men and women.

The Fourth World Conference on Women held in Beijing adopted Declaration and Platform for Actions in the sphere of increasing women rights, rights on physical, reproductive and mental health.

For promotion reducing of facts of violence as well as development and security of family and society it is needed:

-to study causes provoking violence against women,

- to establish Crisis Centre for assistance to women, who were subjected to violence,

-to conduct wide instructive works for related marriages, genetic and reproductive health of women and men,

-to advance legal status of women,

- to change existent stereotype ideas of domination over by men

In 1979, UN General Assembly ratified the Convention on the Elimination of All Forms of discrimination against Women, and the equality of rights between men and women were confirmed. On 10 June, 1995 Azerbaijan signed the Convention On the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) without any changes.

НАСИЛИЕ ВО ВРЕМЯ ВООРУЖЕННЫХ
КОНФЛИКТОВ

Отдел

“Гендер в развитии”

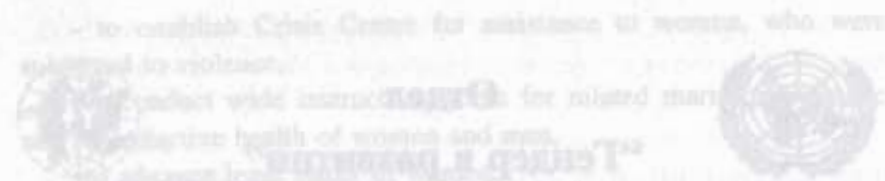
ЖЕНЩИНЫ И НАСИЛИЕ

Насилие во время вооруженных конфликтов

Бытовое насилие

Баку - 2000

Данная книга "Женщины и насилие" является дополненным изданием. Первая книга была опубликована инициативной группой "Шафэг" по результатам пилотного исследования, проведенного в рамках Гендерного проекта ПРООН. В 1999 году эта группа была зарегистрирована Министерством Юстиции как Азербайджанская Гендерная Ассоциация "Симметрия".

Первое издание вызвало большой интерес общественности к проблеме насилия в отношении женщин. Проведенное исследование выявило различные аспекты и формы насилия по отношению к женщинам, а также необходимые меры, позволяющие проведение профилактики и ликвидации насилия.

На основании Пекинской платформы действий, насилие во время вооруженных конфликтов по отношению к женщинам и детям является одной из самых тяжелейших форм. Женщины и дети, которые подверглись насилию во время оккупации армянскими вооруженными формированиями Азербайджанских территорий до сих пор испытывают на себе его последствия. В данном издании этой проблеме посвящена специальная глава.

Азербайджанская Гендерная Ассоциация "Симметрия" выражает глубокую признательность координатору Гендерного проекта ПРООН госпоже Рене Ибрагимбековой за предоставленную возможность раскрыть и привлечь внимание общественности к проблеме насилия в отношении женщин.

НАСИЛИЕ ВО ВРЕМЯ ВООРУЖЕННЫХ КОНФЛИКТОВ

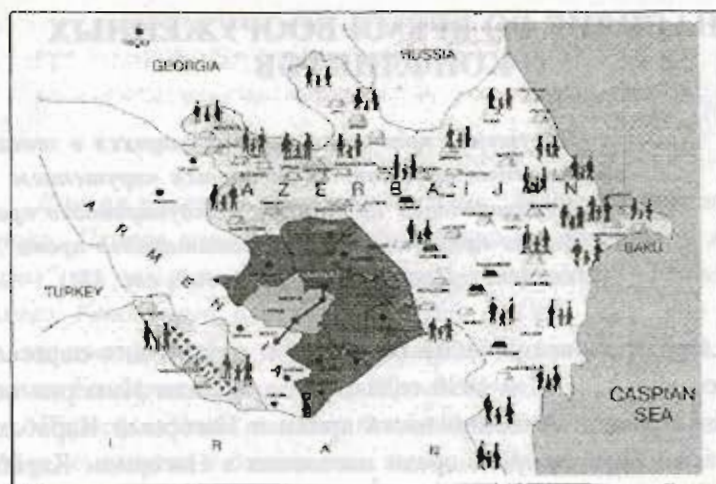
"Нарушение прав женщин, находящихся в зонах вооруженных конфликтов являются нарушением основополагающих принципов международного права в области прав человека и гуманитарного права".
(Пекинская Платформа Действий, ст. 131)

В Азербайджане проблема беженцев и внутренних переселенцев существует с 1828 и 1930 годов, когда Русская Империя переселила из Ирана и Армении часть армян в Нагорный Карабах. В связи с этим переселением среди населения в Нагорном Карабахе начались разногласия и стычки. Часть местного населения погибла, а часть переселилась в другие районы. В 1948-1953гг. больше 100.000 азербайджанцев были изгнаны из Армении и поселены по всей территории Азербайджана. В период распада Советского Союза в 1988-1989гг. из Армении были изгнаны 230.000 азербайджанцев. Вспышки этнических конфликтов по всей территории бывшего Советского Союза привели к тому, что в Азербайджане нашли убежище, так же 50.000 турков-месхетинцев, бежавших из Средней Азии.

В 1990-1994гг. вооруженные силы Армении напали на Азербайджанскую территорию и захватили 17.300 кв.км. (14 районов и 834 села), 700.000 азербайджанцев были изгнаны из Нагорного Карабаха и окружающих его районов, поток беженцев охватил всю республику.

Карабахский конфликт и оккупация армянскими военными формированиями земель вокруг Карабаха привели к тому, что в стране появился новый социальный слой населения-беженцы и внутренние переселенцы. Это явилось тяжелым испытанием для Азербайджана. Сейчас в республике по всем городам и районам существуют палаточные города.

На нижеследующей карте представлено размещение беженцев по территории Азербайджана.

Женщины и дети наиболее уязвимая часть беженцев, так, например, среди беженцев женщины составляют 28,7%, среди внутренних переселенцев 71,3%. Следующие диаграммы представляют расположение женщин-беженцев и женщин-внутренних переселенцев по районам Азербайджана.

Женщины-беженцы

Женщины-внутренние переселенцы

Вооруженные конфликты и войны, являющиеся морально незаконным видом проявления агрессии человека, использует в качестве военной тактики насилие, демонстрируя самые безобразные его формы. Насилие используется как форма уничтожения мирного населения, но в особой степени его испытывают на себе женщины и дети, в частности, девочки не достигшие совершеннолетия. Акты насилия в отношении женщин, находящихся в зонах вооруженных конфликтов, в числе которых систематическое изнасилование, сексуальные порабощения и принудительная беременность, терроризм, пытки, захват заложников, все это нарушение прав женщин. "Нарушение прав женщин, находящихся в зонах вооруженных конфликтов являются нарушением основополагающих принципов международного права в области прав человека и гуманитарного права". (Пекинская конференция по положению женщин, 131).

Захват заложников стал одной из получивших распространение в постперестроечные годы на территории СНГ форм насилия. В зонах военного конфликта наибольшей опасности подвергались женщины и дети. По данным Специальной Комиссии Республики

по военным и заложникам, 347 женщин и 59 детей являются в настоящее время заложниками на армянской стороне.

Несмотря на активную деятельность, направленную на их поиск, идентификацию и последующее возвращение, продвижения в этом направлении минимальны. В 1995 году была принята резолюция ООН об освобождении женщин и детей заложников, тем не менее вопрос этот, до настоящего времени, остается открытым. Защита прав женщин во время вооруженных конфликтов обеспечивается Женевской Конвенцией 1949 года о защите гражданского населения во время войн и в дополнительных протоколах к ней, в которых говорится, что женщины должны охраняться от всяких покушений на их честь и, в частности, от изнасилования, принуждения к проституции или любой другой форме покушения на их нравственность. Но, реальность последнего десятилетия свидетельствует о неподчинении многих стран нормам международного права. В частности, это относится к стране-агрессору Армении, военные формирования которой использовали все недопустимые формы насилия в отношении мирного населения в период осуществления военных действий в Азербайджане. Во время вооруженного конфликта по отношению к женщинам применение насилия было выбрано, как тактика выживания их с родных мест. Женщины вынуждены были покидать свои дома в результате вполне обоснованного страха. Однако, женщины остаются уязвимыми к насилию и эксплуатации даже тогда, когда находятся в пути и оказываются в местах переселения как например, в палаточных городах. Существуют несколько факторов способствующих увеличению риска насилия по отношению к женщинам беженцам и внутренним переселенцам. Это социальные факторы, куда входят экономические проблемы, распад традиционных механизмов социальной поддержки, психологическая неуравновешенность беженцев мужчин, неуважение и несдержанность мужчин по отношению к женщинам и девочкам. Следующим фактором является географическое расположение лагерей и палаточных городов, где имеются тяжелые условия жизни, зависимость женщин от мужчин, приводящая к эксплуатации женщин. Слабая защита женщин беженцев и внут-

ренних переселенцев, незаконные и ненаказуемость насильников, также способствуют увеличению риска насилия по отношению к этим женщинам.

Насилие, которому подвергаются женщины в лагерях и палаточных городах может быть, сексуальным, физическим и психологическим, (это унижения, угрозы, нападения, изнасилования, сексуальная торговля).

Одним из осложнений сексуального и полового насилия являются нарушения репродуктивного здоровья женщины, инфицирование их заболеваниями передающимися половым путем, ВИЧ/СПИДом, нежелательной беременности и различные расстройства репродуктивной сферы. В действительности нет данных указывающих на то, что азербайджанские женщины-беженцы и женщины-внутренние переселенцы подвергались насилию со стороны работников правоохранительных органов, однако этот вопрос требует исследования.

Насилие, производимое по отношению к женщинам, ломает жертву насилия, уничтожая ее физическую и психическую целостность как личности.

В Азербайджане не проводились исследования среди женщин-беженцев и внутренних переселенцев с целью выявления фактов насилия по отношению к ним. Однако опыт многих стран указывает, что эта проблема существует всегда и везде при вооруженных конфликтах и его последствиях.

Необходимо проведение широких мероприятий направленных на психологическую реабилитацию женщин-беженцев и у вынужденных переселенцев, подвергшихся насилию, обеспечение защиты прав их, ознакомление этих женщин с их правами, а также принятие эффективных мер по защите их от насилия.

Правительство Азербайджана уделяет большое внимание беженцам и внутренним переселенным лицам.

За период с 1989 по 1999 гг. Правительством Республики принято 110 документов, с помощью которых осуществляется регулирование их положения. В 1992 году был принят первый "Закон о статусе беженцев", а его новая редакция (с поправками) в 1999

году. Также в 1999 году был принят "Закон об усилении социальной защиты ВПЛ". В 1998 году принята государственная программа по решению проблем беженцев и ВПЛ. Согласно этой программе все государственные организации страны будут осуществлять специальную деятельность по поддержке беженцев и ВПЛ. Программа подписана Президентом страны и обязательна для исполнения.

БЫТОВОЕ НАСИЛИЕ

«Насилие в отношении женщин, является одним из препятствий на пути достижения целей равенства, развития и мира»

(Пекинская Платформа Действий. Ст.112)

Человечество на протяжении всей истории своего существования испытывает насилие. Насилие имеет глобальные (войны, межнациональные конфликты) и единичные локальные формы, которые происходят в социуме и в семье.

В 1970г. в Париже на конференции собранной ЮНЕСКО, знаменитый физиолог Хосе Дельгадо с уверенностью, подкрепленной собственными блестящими экспериментами заявил, что в течение ближайших пяти лет мы будем свидетелями революции в области лечения агрессивного поведения подобно тому, как лечатся различные инфекционные болезни антибиотиками. Другой участник этой конференции, профессор Барджоу, также считал, что человечество наконец-то имеет все основания для надежд на всемирное сотрудничество и стоит сделать несколько шагов, чтобы войны стали безнадежно устаревшим способом человеческого общения. Однако, он отводил на эти шаги два или три столетия. Как бы то ни было, сегодня ясно одно: по прошествии почти трех десятков лет агрессии и как следствие ее насилия на планете не убавилось, более того появились разнообразные его формы.

Насилие дифференцируется, расширяя не только арсенал средств, но также сферы своего приложения, появились новые его формы, употребляются старые способы в новом техническом исполнении.

Вспышка роста народонаселения в последней четверти XX века, увеличение темпов урбанизации, разбухание городов оборачивается не только проблемой жилья и пищи. Главная особенность заключается в том, что рост народонаселения и гипертрофия со-

циума снижают уровень толерантности людей, увеличивают число депрессивных реакций, неврозов и агрессивного поведения.

Женщины являются наиболее уязвимой частью населения, насилие осуществляемое по отношению к ним - это проявление исторически сложившихся неравных отношений между мужчинами и женщинами.

Результаты специального анонимного опроса и социологического исследования проведенного в 4 зонах Азербайджана в 1998г. отделом "Гендер в развитии" выявило 37% ответов, в которых были признаны факты насилия по отношению к женщинам.

Азербайджан, как известно издавна является крупнейшим Нефтяным Центром. Со второй половины XIX века под влиянием потребностей мирового рынка вся промышленность страны была направлена на развитие нефтедобывающих и нефтеперерабатывающих предприятий, что позволило развить и остальные жизненно необходимые отрасли промышленности, такие как химическая, транспортная и т.д.

Все эти факторы немало подняли значение Азербайджана в мировом масштабе, однако, привели к ухудшению экологической обстановки. Несмотря на демократические преобразования и большие перемены в экономической сфере на сегодняшний день в стране существуют определенные проблемы. Следует особо отметить волну миграционных процессов, происходящих в стране в результате необъявленной войны с Арменией. На своей Родине тысячи семей оказались беженцами, 20% территории Азербайджана оккупировано, тысячи предприятий, учреждений и жилых домов разрушено.

Переходный период в экономике страны, резкий рост цен, увеличение числа безработных, разрушение прежних интегрированных систем привели население к бедности, психическим стрессам и женщины в этой ситуации оказались наиболее уязвимой частью населения.

На всемирной конференции по положению женщин, насилие по отношению к женщинам было признано, как наиболее распространенное нарушение прав человека. (Пекин, 1995г.)

Конечно, человек имеет определенные биологические свойства, обуславливающие его агрессивность, однако в главных своих свойствах агрессивность формируется в индивидуальном опыте. Это означает, что агрессивности можно научиться, она зависит от культурного фактора.

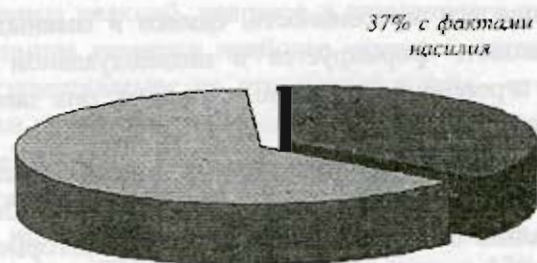
В процессе эволюции человек утратил универсальный инстинкт запрещающий убивать себе подобных. Одновременно сформировались общественные институты, которые пытались регулировать всечески агрессии и насилия человека. В ответ на это, агрессивность находит разнообразные формы проявления, которые навязываются социуму, как норма поведения его членов, норма, в некоторых случаях даже социально одобряемая: к таким формам относится насилие в отношении женщин "Насилие в отношении женщин включает весьма различные действия, которые ставят под угрозу жизнь, физическую и психологическую неприкосновенность и свободу женщин и которые по своему замыслу или последствиям способствуют укреплению власти и контроля со стороны мужчин" -Всеобщая Декларация Прав Человека, статья 27(2). 32

Насилие против женщин можно классифицировать по месту их совершения: в семье, обществе и по характеру - физическое, моральное, сексуальное, каждое из которых имеет свои типы. Особую группу составляют случаи насилия во время военных конфликтов.

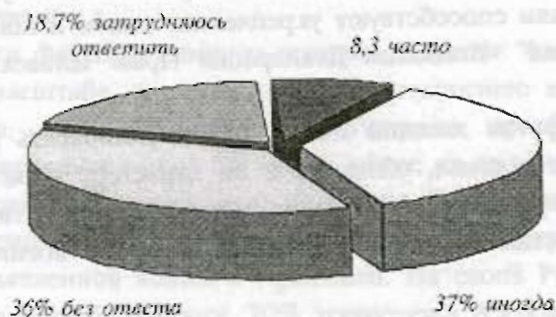
Выявление фактов насилия по отношению к женщинам

Данное исследование впервые проводилось в Азербайджане отделом «Гендер в развитии» ПРООН: были разработаны специальные анкеты по выявлению фактов насилия по отношению к женщинам.

Опрос проводился в нескольких регионах Республики (Нахичевань, Гянджа, Шеки, Исмаиллы) среди женщин в возрасте от 19 до 60 лет: 37% респонденток отметили факты насилия.

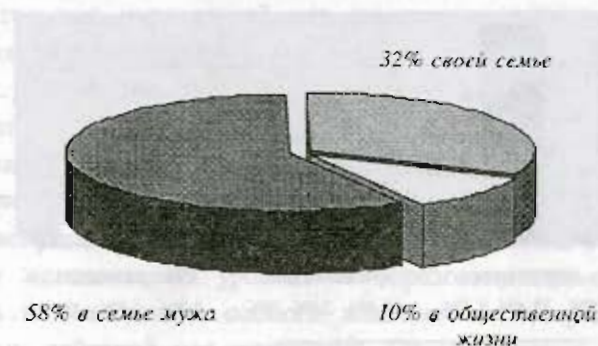
На вопрос, как часто они подвергались насилию: 8,3% ответили, что часто, 37% иногда, 18,7% затруднились ответить на вопрос, а 36% оставили без ответа.

Последнее наводит на мысль о сокрытии частоты фактов насилия, возможно из соображения безопасности и страха.

Насилие которому подвергается женщина помимо своих разнообразных форм проявления (физическое, моральное, сексуальное), имеет и место своего действия.

32% женщин подвергались насилию в семье где родились, 58% в семье мужа, 10% - были жертвами насилия в общественной жизни (на работе, улице).

Таким образом, наиболее часто женщины подвергаются насилию со стороны мужа и его родственников, членов его семьи - свекра, свекрови, девера.

Как известно, насилие дифференцируется на разные виды: физическое, моральное, сексуальное. Границы между этими видами насилия зыбкие, так как, в некоторых случаях сложно дифференцировать различные формы насилия, в виду того, что женщина может быть подвержена оскорблениям и избиению одновременно. Помимо этого женщина также, в некоторых случаях является жертвой насилия, как в своем доме где родилась (со стороны отца, матери, брата), так и в семье мужа.

Представленная диаграмма дает полное представление о совершенных фактах насилия по отношению к женщинам по данным нашего исследования.

Диаграмма частоты насилия по видам и месту
своего действия

Таким образом, насилие трансформируется в своих видах уже в местах своего проявления (т.е. начиная с отцовского дома женщина может испытывать насилие, которому затем подвергается и в доме мужа).

Выявленные показатели насилия свидетельствуют о превалировании бытового насилия, что в свою очередь является показателем напряженности внутрисемейных отношений. Чувство страха, сужение жизненных перспектив женщин, с одной стороны блокируют их стремление к равноправию и развитию, а с другой - препятствуют созданию нормальной обстановки для воспитания детей, формируя негативные поведенческие социальные стереотипы. Лишь 7% женщин подвергшихся насилию осмысливают его, как фактор осложняющий их семейную жизнь. Это свидетельствует о выраженной тенденции превращения насилия в обыденное и допустимое явление. К сожалению официальная статистика не отражает реальной картины преступлений в отношении женщин в этой сфере.

Неэффективная работа правоохранительных органов, слабая система государственной статистики, отсутствие социальных институтов защищающих жертв насилия и неодобрение публично-го обсуждения фактов насилия в особенности сексуального, без отрицательных последствий для его жертв - женщин и девушек заставляет их воздерживаться от обращений в правоохранительные органы. Все это не дает возможности оценить реальную ситуацию и оказать соответствующую помощь пострадавшим.

Анализ ряда вопросов касающихся зависимости социально-экономических и других аспектов влияющих на совершение насильственного действия над женщинами указал на следующие: ни возраст женщины, ни уровень ее образованности и социального статуса не оказывают особого влияние на совершение насильственных действий над женщиной. Среди женщин подвергшихся насилию 24% имеют среднее образование, 2% высшее, 61% женщин замужем, 13,7% не замужем, 14,8% разведены, 10% вдовы.

Однако, насилие коррелирует с уровнем достатка семьи. 44% от общего числа совершенных насильственных действий приходится на семьи с низким достатком. 75% респонденток, подвергшихся насилию главной проблемой своей семьи считают безденежье.

Тем не менее работающие женщины подвергаются насилию почти в 2 раза чаще, чем не работающие (соответственно 64% и 36%).

Насилие и репродуктивное здоровье

Данное исследование выявило существование связи фактов насилия над женщиной в связи с репродуктивным здоровьем семьи.

Особенности Азербайджана: этнографические и исторические утвердили в стране социальную модель приоритета мужчин в общественной и социальной жизни.

В связи с этим во всех проблемах, связанных с нарушением репродуктивного здоровья или рождением в семье только девочек

традиционно обвиняли женщин, оказывая на нее физическое, моральное и эмоциональное воздействие.

Репродуктивное здоровье по определению Международной Конференции по Народонаселению и Развитию (МКНР, 1994г.) - это состояние полного физического, умственного и социального благополучия. На данной конференции были определены равные права мужчин и женщин на репродуктивное и сексуальное здоровье - «равноправие мужчин и женщин в вопросах, касающихся половых отношений и воспроизводства, включая полное уважение физической неприкосновенности человека, требует взаимного уважения и желания взять на себя ответственность за последствия половых отношений».

В понятие репродуктивного здоровья включаются, также и вопросы рождения полноценного здорового поколения.

Азербайджан относится к числу стран с высокой частотой распространения наследственных болезней. Причиной такого явления, является высокая частота распространения кровно-родственных браков в республике, слабая просветительская работа среди населения, по поводу репродуктивного и генетического здоровья, и не совершенствование служб медико-генетического консультирования.

Возникновения единокровных браков в Азербайджане имеет свое географическое и историческое объяснение.

Азербайджан с географической точки зрения представляет собой полиморфную местность, где приблизительно в равной степени представлены равнинные, предгорные и горные ландшафты. Народы, населяющие предгорные и горные местности (а это две трети всей территории страны), в силу географических условий оказывались изолированными друг от друга. Для поддержания численности населения, передачи культурных ценностей из поколения в поколение были широко распространены кровно-родственные и эндемические браки, что отложило заметный отпечаток на распространение наследственной патологии и дальнейшее полноценное развитие последующих поколений в этих семьях.

В Азербайджане существует немало пословиц и поговорок относительно кузенных браков: «брак между двоюродным братом и

сестрой заключен в небесах», «плохую отдать чужому стыдно, хорошую жалко».

Кровно-родственные браки - это браки между генетическими родственниками, имеющих общих предков в одном или нескольких поколениях увеличивают степень риска наследственных заболеваний, рождение детей с физической и умственной отсталостью.

Чем ближе родство между супругами, тем выше степень риска. Однако необходимо отметить также, что лица, состоящие в родственных браках не всегда осознают кузенные и другие формы браков (так, например, среди родственных II, III, IV степени родства), как родственные.

Возможно отсутствие осознанного понятия, также является одним из моментов распространения семей с многократными родственными браками, что сказывается на генетическом здоровье поколения.

На проблему распространения кровно-родственных браков особое внимание обратил Президент Азербайджанской Республики Г.А.Алиев в своем выступлении на открытии Республиканского Центра Здоровья Семьи 29 декабря 1995г. Президент подчеркнул необходимость проведения широких санитарно-просветительских мероприятий среди населения о возможных последствиях кровно-родственных браков, а также необходимость усиления медико-генетической службы, службы дородовой диагностики направленных на профилактику распространения наследственных болезней и рождения детей с физической и умственной отсталостью.

Во многих странах мира кровно-родственные браки, также были широко распространены, однако миграционные процессы и правовые ограничения рассивают частоту их распространения в популяциях.

Так, например в 2^х высокоразвитых странах, как США и Великобритания с высоким уровнем человеческого потенциала имеются правовые ограничения на брак (П.Харпер, 1981г.) таблица №1.

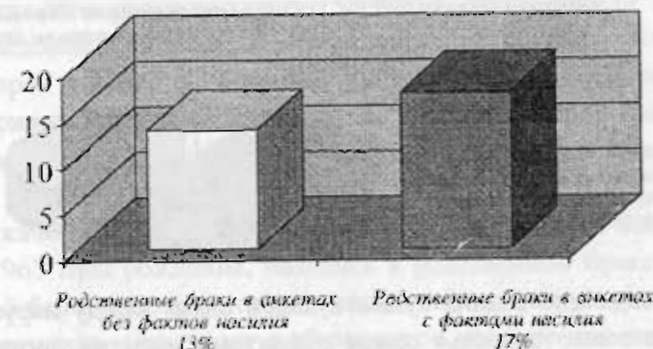
Правовые ограничения на заключение брака (Великобритания и США)

Таблица №1

Типы браков	Великобритания	США
Дядя (тетка) — племянница (племянник)	Запрещен	Запрещен в 42 штатах
Полудядя — племянница (или полутетка — племянник)	Запрещен	Запрещен в 18 штатах
Двоюродные сибсы (двоюродные брат и сестра)	Разрешен	Запрещен в 30 штатах
Двоюродные дяди племянница (или наоборот)	Разрешен	Запрещен в 7 штатах
Дважды двоюродные сибсы	Разрешен	Запрещен в штате Северная Каролина

Вопрос не стоит о применении правовых ограничений на родственные браки, применительно к нашей Республике, речь идет о необходимости просветительской работы среди населения о возможных последствиях этих браков и возможных методах позволяющих предупредить рождение больного ребенка.

Анализ анкет указал следующие соотношения в распространении родственных браков среди анкетиремых.

Последующий анализ анкет с наличием родственных браков выявил, что нарушение репродуктивного здоровья (бесплодие, мертворождение, рождение больных детей и т.д.), отмечено в 65% случаев в анкетах с фактами насилия.

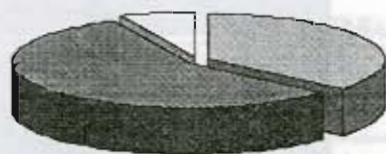

В анкетах, с родственными браками, где не были отмечены факты насилия нарушения репродуктивного здоровья было выявлено в 36% случаях, в то время, как нарушение репродуктивного здоровья в анкетах без родственных браков отмечено в 7% случаев.

7% нарушения репродуктивного здоровья в анкетах без родственни́х браков

36% случаев нарушения репродуктивного здоровья в анкетах с родственни́ми браками

В 57% случаев нет нарушения репродуктивного здоровья в анкетах без родственни́х браков

Последующие анализ существующей связи между нарушением репродуктивного здоровья семьи с фактами насилия против женщин указал на 48,5% случаев, когда респондентки опосредственно указывали на эту зависимость.

В остальных случаях возможно предположить, что определенные проблемы связанные с нарушением репродуктивного здоровья приводят к психологической напряженности в семье, возможно являясь косвенной причиной вызывающие насилие в отношении женщин.

Социально - экономический анализ анкет без указания фактов насилия в них выявил следующее: работающих женщин 81%, не работающих 18,9%.

Возраст анкетированных от 54 до 18 лет.

Образование высшее имеют 20% женщин, техническое 43%, замужем 24%, разведенные 2%, вдовы 11%. На плохое материальное положение указывают 74,5% анкетированных.

Анализ анкет с фактами насилия над женщинами указывает на отягощенность и зависимость женщин в связи с осложнениями репродуктивного здоровья, а также показывает зависимость нарушений репродуктивного здоровья с частотой распространения родственни́х браков.

Женщины в этом случае находятся над двойным прессингом, испытывая муки по поводу проблем деторождения, а также чувство вины, навязываемые со стороны мужа и со стороны своей семьи (мать, отец).

Традиционное обвинение женщины во всех вопросах касающихся проблем репродуктивного здоровья, отказ мужа от общедного обследования, а в некоторых случаях и незнание женщинами своих прав в семье и обществе, прав по репродуктивному здоровью, приводят женщин к глубокой утрате уверенности, а иногда и к крайним мерам: к психическим болезням, агрессии и преступлениям, а в некоторых случаях и к аутоагрессии.

В качестве примера приведем соответствующее наблюдение. М.Г., 1963 года рождения, находясь в родственном браке с мужем имела 3 беременности, которые заканчивались мертворождением.

Обвинения, моральное и физическое насилие над ней со стороны мужа и его родственников привело ее в крайне депрессивное состояние и при уходе мужа к другой женщины, потерпевшая совершила самоубийство; в настоящее время женщина жива со следами глубоких ожогов на лице и теле, с ослабленным психическим здоровьем.

По данным отчета по проекту для ОКСФАМ (октябрь 1997г.) "Защита прав женщин в тюрьме" 10% женщин осуждены по статьям 95,94 (покушение на убийство и убийство), 7% из них испытывали насилие по отношению к себе в семье и в обществе, в прошлом.

Где бы не происходило насилие в семье, обществе, во время войн или каких-либо социальных конфликтов последствия его являются разрушительными, как для личности всех его участников - жертв насилия, лиц его совершающих, его свидетелей - так и в целом для нормального развития общества.

Данное исследование является пилотажным, однако оно уже указывает на существование большой проблемы - насилия в отношении женщин, и связи между репродуктивным здоровьем и насилием в семье. Исследование выявило, также тесную зависимость ухудшения репродуктивного и генетического здоровья в семьях с кровно-родственными браками; необходимо проведение более широкого скрининга, охватывающего проблему репродуктивного здоровья семьи и насилия по отношению к женщинам с параллельным анкетированием мужчин и женщин.

4-я Всемирная конференция по положению женщин в Пекине приняла Декларацию и Платформу действий в области улучшения прав женщин, прав на физическое, репродуктивное и психическое здоровье.

Изучение причин вызывающих насилие в отношении женщин, создание Кризисного Центра по оказанию помощи женщинам, подвергшимся насилию проведение широких просветительских работ по родственным бракам, генетическому и репродуктивному здоровью женщин и мужчин, улучшение правового статуса женщин, изменение существующих стереотипных представлений приоритета позиций мужчин в действительности будет способствовать снижению фактов насилия против женщин, а также развитию и безопасности семьи и общества.

В 1979 г. Генеральной Ассамблеей ООН была подписана Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, а также утверждены права женщин наравне с правами мужчин.

10 июля 1995г. Азербайджан подписал данную Конвенцию без каких-либо изменений.

